Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 30 Montgomery St
Jersey City, N.J. 07302
Телефони (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 138. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 24-го ЛИПНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JULY 24, 1982 No. 138. VOL. LXXXIX.

Д-р О.Мороз назначений на пост в коледжі

Джерзі Сиτі, Н.Дж. — Стейтовий коледж з системи Нюйоркського стейтового університету, що міститься в Пирчезі, Н.Й., дістав нового директора бизнесових справ, українця д-ра Осипа О. Мороза, якого призначив на цей відповідальний пост у стейтовому коледжі Патрик Кофлин, віцепрезидент для фінансів і адміністрації у цьому коледжі.

Д-р Осип Мороз, мешканець Йонкерсу на протязі 32 років, був понад п'ять років заступником декана адміністративних справ у массачусетському Бей коледжі у Велслі. Оголошуючи про призначення нового урядовця в коледжі, П.Кофлин сказав, що „д-р Мороз приніс із собою 25-річний досвід у ділянках бизнесу, на освітньому полі і на індустріяльному відтинку", та підкреслив його знання з економіки, фінансів і менаджменту. Д-р Мороз керуватиме всіма активностями бизнесового бюра коледжу.

Від 1970 до 1977 року д-р О.Мороз був керівником бюджету в Інституті Міжнародної освіти в Ню Йорку, де він мав нагоду керувати також позаамериканськими ділянками бизнесу Інституту. Перед цим він займав кілька інших відповідальних постів у різних інституціях міста, від 1957 року почавши.

Далі в офіційному обіжникові „Нюз" коледжу в Пирчез про призначення д-ра Мороза на це нове становище, сказано, що О. Мороз набув свою освіту після війни в Німеччині та в Ню Йорку, де він здобув ступінь бакалавра з бизнесової адміністрації в Нюйоркському університеті і продовжував свої дальші університетські студії там з метою — докторату. Звання маґістра і доктора економічних наук він теж здобув в Українському Вільному Університеті в Мюнхені, Західня Німеччина.

Д-р О. Мороз одружений. Він і його дружина Марія, — сказано далі в „Нюз", — мають двох дорослих синів, Андрія і Мирона, що є членами 194-го Відділу УН-Союзу.

Вийшла книга в 90-літній Ювілей Патріярха Йосифа

Джерзі Сиτі, Н. Дж. — Цього року у нюджерзькому стейті вийшла 135-сторінкова книга з нагоди святкувань дев'ятдесятилітнього ювілею Патріярха Йосифа. В словах присвяти написано: „Блаженнішому Йосифові Патріярхові і Кардиналові Ісповідникові Віри в дев'ятдесятиліття життя подвигів і страждань — український Божий люд у стейті Ню Джерзі, ЗСА".

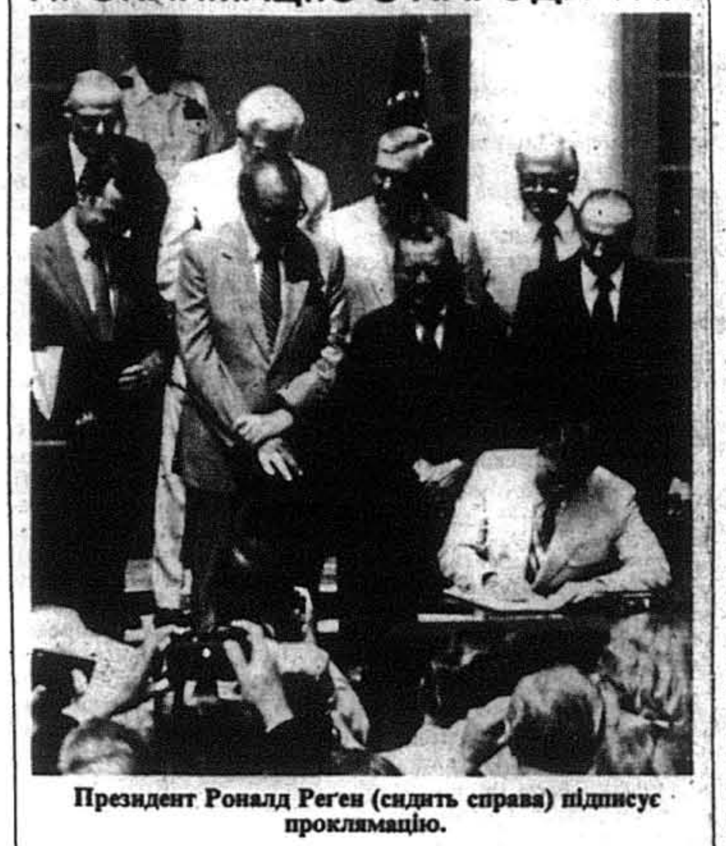
Редаґуванням цієї книжки займався ред. Василь Пасічняк.

У цій книзі поміщено програму святкового концерту, що відбувся в поклоні Блаженнішому Патріярхові в Кін коледжі, Вілкінс театрі, у Юніон, Н.Дж., подано теж склад Стейтового, Ділового комітетів та Контрольної комісії, створених спеціяльно для відзначування цього ювілею. У цій книзі також знаходиться багато світлин Блаженнішого з різних фрагментів у його житті аж посьогодні, світлина Митрополита Андрея Шептицького, як теж багатьох єпископів, переслідуваних совєтською владою. Знаходяться тут рівнож статті, які представляють діяльність і життя Патріярха, як і подано тут важливі історичні факти з дій Української Католицької Церкви.

У відповідь на видання цієї книги Патріярх Йосиф вислав лист з подякою „за присланий і знаменито Вами зредаґований збірник", який, — як у дальшому пише Блаженніший — „хай стане він пам'ятником для поколінь, щоб навчилось свій Нарід і свою Церкву любити, для них жити, і для їхньої волі працювати з жертвою".

Книгу завершують численні побажання і привіти Блаженнішому з нагоди його уродин від окремих установ та осіб.

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ВИДАВ ПРОКЛЯМАЦІЮ З НАГОДИ ТПН

Президент Роналд Реґен (сидить справа) підписує проклямацію.

Вашінґтон. — В понеділок, 19-го липня ц.р., президент Роналд Реґен публічно підписав Президентську Проклямацію з нагоди Тижня Поневолених Націй в присутности членів Конґресу та понад 250 представників різних етнічних і американських організацій, запрошених до Городу Рож у Білому Домі.

Перед появою президента Реґена на підвищення за мікрофоном прибули віцепрезидент Джордж Буш, сен. Стром Тирмонд, конґресмени Клемент Заблоцкі, Семюел Страттон, Едвард Дервінскі, голова Крайового Комітету Поневолених Націй проф. Лев Е.Добрянський і кілька бувших конґресменів, які були в групі первісних спонзорів резолюції про Тиждень Поневолених Націй в 1959 році. Їх представляла публіці Елізабет Дол, яка також сповняла функції мастера церемонії на цьому зібранні. Вона є асистенткою Президента і дружиною сен. Роберта Дола.

У своїй вступній промові президент Реґен, як ніякий досі президент ЗСА, публічно засудив Совєтський Союз і заявив, що Америка не тільки не забуде за поневолені народи, але також буде вести „моральну й ідеологічну офензиву проти їх поневолювачів".

„Ми на Заході мусимо робити більше, як тільки оплакувати напади на свободу... Вислід цієї боротьби буде рішатися не мілітарною силою, але духовою резолютністю та вірою в майбутність свободи, особливо тепер в обличчі краху маячінь марксизму-ленінізму", — сказав Президент.

Як відомо, ці самі думки висловив президент Реґен у своїй промові 10-го червня ц.р. в британському парляменті в Лондоні, коли він висунув гасло про „хрестоносний похід за свободу".

Розуміючи вповні, що „ідеологічний ворог" вимагає ідеологічноіл зброї, президент Реґен заявив, що в тому напрямі американський уряд збільшить і зміцнить радіомовлення Радіо Вільна Европа і Радіо Свобода, які для мільйонів людей за Залізною заслоною є одиноким джерелом правдивих відомостей про події у вільному світі. Він теж заявив, що Уряд ЗСА в скорому часі відкриє Радіо Марті в еспанській мові для Куби.

Президент також у недвозначній мірі скритикував американські засоби масової комунікації, які наголошують переслідування правими тоталітарними режимами, а промовчують переслідування в комуністичних країнах, особливо в Совєтському Союзі.

Серед присутніх було понад 30 українців і українок з різних стейтів Америки.

БАЛТИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАЦІКАВЛЕНІ БРОШУРОЮ ГАРВАРДУ

Кеймбридж, Масс.(ФКУ). — Позитивний відгук української громади на брошуру „Росія чи Совєтський Союз? Це не все одно" д-ра Франка Сисина заохотив товариство Приятелів Українського Гарварду (ПУГ) розповсюдити її серед народів, батьківщина яких тепер є частиною СССР. Досі розіслано по примірнику брошури із цінником до естонських, лотиських і литовських організацій в Америці. Одночасно вислано повідомлення про цю брошуру до важливіших газет вищезгаданих народів.

Вже почали надходити замовлення і плянується вислати по примірнику брошури до вірменів, білорусів, грузинів і турецьких угрупувань.

Українські організації чи поодинокі громадяни, які ще не ознайомлені з брошурою „Росія чи Совєтський Союз?", можуть замовляти її, надсилаючи 1.00 дол. на адресу: „There is a Difference," Friends of HURI, Ukrainian Research Institute, Harvard University, 1583 Massachusetts Ave., Cambridge, Mass. 02138.

ФРАНЦІЯ ЗІҐНОРУВАЛА РІШЕННЯ РЕҐЕНА

Париж, Франція. — Французький уряд доручив своїй індустрії продовжувати працю над виробом частин, які використовують американську технологію, а призначені для побудови газових проводів із СССР до Західньої Европи. Тим останнім рішенням уряд Франції зіґнорував заборону президента Роналда Реґена доставляти американський матеріял для будови тих проводів.

Французький прем'єр-міністер П'єр Морой, заявив, повідомляючи про рішення уряду, що ЗСА не має права вимагати від західніх держав дотримування таких заборон, як їх видав президент Реґен. Заява французького уряду дозволяє тепер великій французькій індустріяльній фірмі Альстом-Атлянтік будувати, як було пляновано раніше, 40 роторових турбін, які дають силу компресорам потрібним для посування газу у проводах. До цих турбін уживають технології американської фірми Дженерал -Електрик.

Як тепер зареаґує на це потягнення французького уряду Вашінґтон — не відомо. Виглядає, що це не було несподіванкою, а тільки дальшим кроком держав Західньої Европи відірвати себе від американської політики, яка вимагає гостріших санкцій проти СССР з уваги на ситуацію в Польщі та інші совєтські політичні маневри. Американський амбасадор у Франції Еван Ґолбрейт ствердив, що тепер буде важко торговельним фірмам Західньої Европи продовжувати свої торговельні зв'язки із ЗСА. Однак, це загальне ствердження не є ще офіційною реакцією на французький виклик політиці Реґена.

Гельмут Шмідт, канцлер Західньої Німеччини, що саме перебуває у Сан Франсіско, негайно заявив, що інші держави Західньої Европи підуть за прикладом Франції, тому що побудова газових проводів із СССР до Західньої Европи є для всіх тих держав справою першої ваги та потреби. Велика Британія наразі здержалася у цій справі від будь-яких коментарів.

МОСКВА КРИТИКУЄ ЗСА

Москва. — Совєтське офіційне аґентство ТАСС гостро скритикувало Президента Реґена в його нібито „саботажі" переговорів про обмеження атомових зброєнь. Ця критика наступила після заяви Реґена про намір Уряду ЗСА внести поправки до двох існуючих договорів, вимагаючи більш ґрунтовної перевірки щодо їх виконання.

Американські урядові чинники виявили сумнів, чи совєтський уряд не порушив ці два підписані в 1974 і 1976 роках, договори.

Совєтський уряд відкинув ці сумніви, твердячи, що Вашінґтон є проти тих договорів тому, що „вони не є згідні з мілітарною доктриною НАТО".

„Немає найменшого сумніву, що проблема провірних інспекцій не має нічого спільного з тими договорами. Це є тільки претекст для саботажу переговорів", — заявило аґентство ТАСС.

Як відомо, ЗСА, Совєтський Союз і Британія почали переговори про третій договір, який мавби встановити заборону на випробування атомової зброї. Ці переговори ведуться вже від 1976 року.

„ПОХІД МИРУ" НЕ ВДАВСЯ

Москва, СССР. — Скандинавських організаторів „Походу миру 82", що за домовленням зі совєтським так званим Комітетом оборони миру мав відбутися в СССР з маршрутом, що включав шість міст, в тому Ленінґрад і Москву, та закінчитися в Мінську, очікували в Совєтському Союзі несподіванки.

На нарадах в СССР і Данії, заздалегідь були обговорені подорбиці цього походу, включно з написами на транспарантах, — „Ні — нуклеарній зброї в Европі, Східній чи Західній", „Ні — нуклеарній зброї будь-де", „Так — роззброєнню і миру": устійнено характер походу, що мав бути скерований на нуклеарне роззброєння взагальному, а не служити плятформою політичних виступів, як також устійнено кількість його скандинавських учасників — 300.

Проте скандинавців, що зорганізували цей похід на зразок західніх антивоєнних демонстрацій, зустріла несподіванка вже у першій зупинці демонстрантів, в місті Биборг, біля фінляндського кордону. Місцеві совєтські демонстранти в цьому містечку мали транспаранти з написами протесту проти розміщення американських ракет в Західній Европі; на іншому плякаті був намальований президент Роналд Реґен верхи на атомовій бомбі. Скандинавці негайно висловили свій протест секретареві Комітету миру Ґріґорію М. Локшіну. Але в Ленінґраді знову появилися ті ж самі транспаранти. Совєтські офіційні особи пояснили це явище тим, що вони не могли заборонити „спонтанним демонстрантам" нести їхні власні транспаранти. Згодом, коли похід маршував до пам'ятника Другої світової війни у Ленінґраді, на деякій віддалі від скандинавців маршували комсомольці з наглядно антиамериканськими плякатами. Марш був скорочений до мінімуму, бо, як пояснили совєтські урядовці, тут не дозволено „паради на довгі віддалі". В Москві демонстрантів пильно доглядали, на вулицях стояли численні, одягнуті в цивільне убрання, каґебівці, що тримали парасолі для ідентифікації, хоч була безхмарна літня погода. Совєтські промовці, очевидно, зіґнорували „домовлення" про уникання політичних тем, пропаґуючи совєтські умови для роззброєння. Промовці-скандинавці були стримані, але одна шведка не скрила свого незадоволення ще в Ленінґраді та публічно запитала, чому Совєтський Союз обмежується тільки до промов про роззброєння замість практично почати роззброєння і цим кинути виклик ЗСА.

В Москві минулого місяця демонструвала група людей за мир. Відтак членів цієї групи почало переслідувати КҐБ, а у зв'язку з демонстрацією скандинавців двох членів тієї групи „затримали" на 15 днів, щоб не дати їм доступу до учасників „Походу миру '82". Хоч скандинавці не мали намірів зустрічатися з членами цієї групи, проте один данський репортер мав з ними розмову. Совєтські офіційні чинники закинули йому „провокативну діяльність".

Фестиваль у Філядельфії відбудеться в дусі соборности й екуменізму

Філядельфія, Па. (УКК-УГМФ). — На пленарному засіданні керівних органів Українського Конгресового Комітету — Української Громади Метрополітальної Філядельфії, що відбулося в середу, 14-го липня ц.р., під головуванням проф. д-ра Петра Стерча, ухвалено одноголосно присвятити цьогорічний Український Фестиваль музики, пісні й танку „Гомін України" в Робин Гуд Делл—Схід всегромадським ювілеям ієрархів двох традиційних віток Христової Церкви в українськім народі — главі Української Католицької Церкви та її Патріярхові Йосифові та Первоієрархові Української Православної Церкви Блаженнішому Митрополитові Мстиславові.

Цього року всі українці відзначують в дусі соборности та в дусі українського релігійного екуменізму 90-річчя трудолюбивого життя Патріярха Йосифа та 40-ліття архипастирської праці Блаженнішого Митрополита Мстислава. До цих святкувань долучаться й учасники Українського Фестивалю, що відбудеться у Філядельфії, Па., у п'ятницю, 20-го серпня ц.р., о год. 8-ій вечора на форумі амфітеатру під відкритим небом.

Український Фестиваль музики, пісні й танку в Робин Гуд Делл амфітеатрі вже має свою традицію і добру славу. Кожний із цих сьох концертів у минулих роках здобув признання так музичних критиків, як і ентузіястичну підтримку української та неукраїнської публіки, а з тим і підтримку Департаменту розваг міського уряду Філядельфії, який субсидує цю загально-громадську українську культурну імпрезу. Організатори фестивалю завжди дбали про найвищий можливий мистецький рівень концерту, тому й анґажували вони найкращі доступні для них мистецькі сили.

В цьогорічній концертовій програмі виступлять відомі філядельфійські мистецькі ансамблі: чоловічий хор „Прометей", під диригентурою Михайла Длябоги й при акомпаньяменті мґр Ірени Пелех, та танцювальний ансамбль „Волошки" під мистецьким керівництвом Олександра Граура та Софії Януш. Сольові й дуетові точки української клясичної музики виконають Рената Бабак і Микола Фабрика, яким акомпаньюватимуть Френк Конлон й Ірена Фабрика. Українську клясичну музичну творчість легкого жанру зарепрезентує Евеліна Белюць, при фортепіяновому супроводі пяніста й композитора Леоніда Вербицького.

Цьогорічним Українським Фестивалем відмічують українці Філядельфії також 300-ліття цього міста, в якому народилася державна самостійність З'єднаних Стейтів Америки, а зокрема історичний документ — Декларація самостійности.

Українці мають добрі причини святкувати 300-ліття Міста Братньої Любови, бо, власне, у цьому місті заклав свій єпископський престіл перший український католицький єпископ, св. п. Кир Сотер Степан Ортинський, що його згодом Апостольська Столиця піднесла до статутсу митрополії. В цьому Місті Братньої Любови й поклав первооснови під розвиток Української Православної Церкви перший її єпископ св. п. Іван Теодорович, який розвинув цю Церкву до статусу митрополії. До речі, Філядельфія дала притулок першій українській харитативній централі в Америці — Злученому Українсько-Американському Допомоговому Комітетові, що доміг багатьом тисячам українців після Другої світової війни переселитися до Америки.

Чисельні достойники Філядельфії вже заповіли свою участь в Українському Фестивалі. Фестивальний комітет, у склад Президії якого входять, крім проф. д-ра П. Стерчо, як його голови, також проф. д-р Наталія Пазуняк, інж. Михайло Нич, д-р Микола Ценко, мґр Уляна Мазуркевич. Іван Данківський, Ілярій Мазепа, інж. Анатоль Прасіцький, Володимир Василащук, Марія Касіян, д-р Володимир Процюк, Галина Гораєцька, Петро Тарнавський і інші, і доклав усіх зусиль, щоб продовжувати гарну традицію влаштовування фестивалю й присвячувати його живим видатним українцям.

У світі

ІТАЛІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ справ Еміліо Кольомбо приїхав на чотириденні відвідини до ЗСА. Він сподівається обговорити тут справу газових проводів із СССР до Західньої Европи, зокрема заборону президента Роналда Реґена постачати із ЗСА потрібні до проводу технічні прилади.

В ТУРЕЧЧИНІ ЗВІЛЬНИЛИ З ТЮРМИ ДЕСЯТЬ лівих діячів, які були ув'язнені від 1980 року, коли в Туреччині прийшли до влади військовики. Десять тепер звільнених були серед 103 арештованих перед двома роками членами Конфедерації революційних робітничих юній. 52 із провідників юній обвинувачують у намаганні встановити комуністичний режим у Туреччині і їх будуть за це судити.

В МАДРИДІ ЗААРЕШТОВАНО П'ЯТЬ ОСІБ З Південної Америки, які пробували перевезти до Еспанії 10 фунтів кокаїни. Вони мали заховану кокаїну в одежі, прилетівши літаком до Мадриду з Боґоти, Колюмбія.

ЧЛЕНИ УРЯДУ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ незадоволені тим, що президент Роналд Реґен рішив перервати переговори у справі заборони нуклеарних експериментів. Речник британського міністерства оборони заявив, що Велика Британія і її військові пляни не зміняться, не зважаючи на рішення Реґена.

СТОЛИЦЯ КАЗАХСТАНУ АЛМА-АТА СТАРАЄТЬСЯ стати місцем зимових Олімпійських ігрищ у 1992 році. Управа міста чваниться тим, що в Алма-Ата є найкращі у світі умови до швидкої їзди на совгах і там відбудуться у 1984 році европейські змагання у їзді на совгах.

ДРУЖБА ІЗРАЇЛЯ З АФРИКОЮ ЗАТІСНЮЄТЬСЯ. У серпні прем'єр-міністер Менахем Беґін відвідає президента Заїру Мобуту Сесе Секо. Обидва провідники держав мають намір обговорювати справи економічні і продажі зброї.

МЕКСИКАНСЬКІ ДОРОГИ, НА ЯКИХ ЧЕРЕЗ цілий рік можна зустрічати американських туристів, зосім не є такі безпечні. Американський автомобілевий клюб остерігає, що там постійно чигають озброєні бандити, які нападають на подорожуючих автомобілями туристів. В останніх п'ятьох роках пропало без вістей на тих дорогах 25 амеиканських горожан. Останньо пропав професор університету в Кольорадо, що був в дорозі до відомого дослідчого центру в Ґвадалягара, де мав вчити на літніх курсах. Після наполегливих розшуків найшли убивцю професора, який признався до вини.

ДЕВ'ЯТЬ АФРИКАНСЬКИХ КРАЇН, А САМЕ Анґоля Боцвана, Лесото, Маляві, Мозамбік, Свазіленд, Танзанія, Замбія і Зімбабве, переводять у Зімбабве економічну „конференцію на вершинах" з з метою спільних порад і плянів для поправи економічного положення тих країн. Досі зібрано 1,3 більйона долярів на ремонт і будову доріг, залізничних шляхів, морських пристаней і летовищ. Більшість бюджету зібрано від цих дев'яти країн, а решта прийшла у формі позичок від чужих урядів і міжнародних фінансових агенцій.

В Америці

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ У СЕРЕДУ, 21-ГО липня, відхилила пропозицію стримати фонди на продукцію відомих міжконтинентальних нуклеарних ракет, МХ-стрілен, голосами 212 до 209, що уважається перемогою президента Роналда Реґена. Того ж дня пізніше Палата ухвалила плян Пентаґону будувати 50 тяжких вантажних літаків для військових перевозів у відомій фірмі літаків Локгід, під назвою Локгід С-5Б, а не у фірмі Буинґ, за що велися на терені Конґресу змагання поміж „лоббаїстами" обох компаній. Це теж була перемога пляну Реґена, як і асиґнування на воєнні цілі 177,1 більйона долярів на нові видатки „у військових здобутках, досліджуванні, розробці і у воєнних операціях та для втримування всієї оборонної системи в належному стані". Це було ухвалене Конґресом голосами 289 до 127, що здивувало чимало в країні бо такої великої перемоги пляну Президента мало хто з аналітиків і коментаторів сподівався.

СПРАВА ВОДИ ДЛЯ МІСТА ДЖЕРЗІ СИТІ ВЖЕ полагодженна, і населення цього міста-осідку Українського Народного Союзу — може знову без боязні пити воду з водотягів. Її вже не треба буде кип'ятити, як це мусіли робити протягом п'яти днів, від 17-го липня до 21-го включно, мешканці Джерзі Сиτі. Прорвані рури вдалося після кількох днів ремонту направити.

ВАЛОВИЙ СУСПІЛЬНИЙ ПРОДУКТ ЗРІС НА 1,7 відсотка в другій четвертині цього року. Це перший такий ріст від минулого літа і свідчить він про те, що економіка ЗСА розвивається. Число одержано вже після обчислень на інфляцію. Дані подав Департамент торгівлі у середу, 21-го липня.

ВЕРХОВНИЙ СУД ДУЖЕ ПЕРЕВАНТАЖЕНИЙ великим навалом праці, — подає журнал „Нюзвік" з 26-го липня, найбільшою кількістю справ у сучасній історії Суду. У час закінчення сесії цього місяця на літню перерву. Верховний Суд погодився розглянути 126 судових справ у новій сесії, що розпічнеться 4-го жовтня ц.р. Щоб тільки вислухати усно всі свідчення, забере принаймні п'ять місяців часу з лютим місяцем 1983 року включно. У найкращому разі верховні судді матимуть час прослухати ще додаткових 50 судових справ, а не більше. Від початку нової сесії переслухань у Верховний Суд надходять нові справи, але їх візьмуть на розгляд судді хіба аж у жовтні 1983 року, тобто на дальшій наступній сесії. Ця обставина дає додатковий арґумент для верховного судді Воррена Берґера, який добивається того, щоб поміж федеральними апеляційними судами і Верховним Судом ЗСА встановити ще проміжну судову інстанцію — Крайовий Суд апеляції, що би міг „просіювати" велику частину судових справ, яких досі задовільно не вдається вирішити існуючим інстанціям судової системи.

СЕРЕДНІ ШКОЛИ АМЕРИКИ ПІДДАНІ БУЛИ знову переглядові щодо їх уміння випускати добрих середньошкільників. Так тепер закінчене [illegible] новіше наукове дослідження шкільн[illegible] [illegible]риці, переведене солідно на кошти Фундації Карнеґі для поступу в навчанні; і воно буде опубліковане на початку наступного року. Це дослідження кликатиме до повороту шкільництва в Америці до практик з-перед 25-ти років, коли школи випускали школярів, які справді щось знали і вміли. Тепер поруч 10-15 відсотків середніх шкіл у країні, що випускають середньошкільників, які добре [illegible] в школі [illegible] задовільно, є аж 25 відсотків шкіл, які не дають майже жадної освіти учням, — пише „Нюзвік" з 26-го липня.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda" P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Цікава вимога Арафата

Лідер революційно-терористичної Палестинської Визвольної Організації (ПВО) Ясір Арафат — це людина непересічної мірки, він виробив собі авторитет не тільки серед арабських екстремістів, але й умів повестися з повагою на Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй, куди його вже кілька років тому запросили з ініціятиви його головного протектора і постачальника фондів і зброї — Совєтського Союзу. А втім більшість арабського світу — антикомуністична і антисовєтська, вірні мусулмани не можуть погодитися з атеїстичними принципами совєтської імперії і більшість арабського світу свідома, що здобуття Москвою арабських джерел нафти перекреслило б арабський світ як міжнародний політичний чинник і започаткувало б процес зубожіння арабських країн, багатих завдяки їхній нафті. І тому такі арабські країни, як Марокко, Тунізія, Савдійська Арабія, Єгипет, Емірати й деякі інші були і є прозахідньої орієнтації і зберігають з Америкою тісні торговельні взаємини, інвестуючи в кількох останніх роках велетенські суми в американський промисел та нерухомі посілості. Тому теж всі ті арабські країни, підтримуючи справедливе змагання арабських палестинців до „рідного поселення", не погоджуються з такими методами терору, що його стосує ПВО, які насторожують міжнародну опінію проти всього арабського світу.

Американська політика, зформована ще за президента Ніксона, Форда і Картера, прийняла за принцип підтримувати політично, економічно і військовими доставами Ізраїль, як єдину на Близькому Сході демократичну країну, що становить заставу на шляху совєтського імперіялістичного походу до джерел нафти в обширі Перської затоки, але й старатися за приєднування собі арабських країн, ворожих совєтській імперії. У відношенні до Палестинської Визвольної Організації прийнято принцип — не втримувати з цією організацією ніяких зв'язків, поки вона не визнає факту існування ізраїльської держави. І коли амбасадор Америки в Об'єднаних Націях за президентури Джіммі Картера, баптистський проповідник Ендрю Янґ відхилився на власну руку від того принципу і, не діставши на це дозволу з Вашінґтону, зустрінувся під час свого перебування на Близькому Сході потайки з репрезентантом Палестинської Визвольної Організації в ОН Зехді Терзі, то ізраїльська розвідка виявила це, преса розтрубіла той ніби нельояльний вчинок Янґа і це стало безпосередньою причиною димісії Янґа. Уряд Реґена продовжує в цій справі політику Картера: він признає ізраїльсько-єгипетський мировий договір з березня 1979 року, відомий, як „пакт з Кемп Дейвида", підписаний за посередництвом президента Картера, де признано принцип потреби широкої автономії для палестинських арабів на окупованих Ізраїлем арабських землях, але тримається засади — не втримувати безпосереднього контакту з Палестинською Визвольною Організацією, поки вона не визнає державної самостійности Ізраїля.

Тепер ситуація така, що кругло 6,000 війська Палестинської Визвольної Організації, яка створила в Ливані державу в державі, оточені ізраїльськими танками у західній дільниці столиці Ливану Бейруті. Американський Уряд старається не допустити до кривавої різні, що прийшла б після наступу ізраїльської збройної сили проти тієї рештки збройних сил арабських палестинців. Тому йдуть затяжні переговори, щоб дозволити тим палестинцям цілo врятуватися з отого смертельного оточення.

Лідер ПВО ніби у принципі погоджується, здаючи собі справу, що його людям грозить повне винищення, якщо вони не видістануться з смертельного мішка, в який попали, перетягнувши струну своїми випадами проти Ізраїля і спровокувавши ізраїльську реакцію у постаті інвазії до Ливану. Але Арафат має ще відвагу торгуватися. Мовляв, він „погодиться" винестись геть з Ливану, якщо ЗСА визнають його організацію за репрезентанта палестинських арабів. Цікава відвага, цікава вимога. Можна передбачити, що відповіддю нового державного секретаря Шулца буде: хай спершу ПВО визнає державність Ізраїля і приступить до переговорів про замирення на всьому Близькому Сході. Шулц є за співпрацю з поміркованим арабським світом, але „визнає" ПВО, як екстремістичну організацію, що прагне зіштовхнути Ізраїль в Середземне море — це вимога трохи неповажна.

ГЕН. ҐІДО ВІЛЬДОЗО КАЛЬДЕРОН БУВ заприсяжений 21-го липня ц.р. в Ля Паз як президент Болівії з деяким спізненням тому, що деякі члени мілітарної хунти, які були призначені на різні міністерські пости, не вспіли прибути на час до столиці з провінції. Мілітарна хунта перебрала владу у свої руки після резиґнації ген. Цельзо Торреліо як президента держави.

ТЕРОРИСТИЧНІ БОМБИ В ПАРИЖІ ПОРАНИЛИ 16 осіб в Латинському Кварталі, понищили поблизькі будинки тощо. Першу бомбу було призначено для високого дорадника президента Франсуа Міттерана і відповідальнісь за неї взяли вірменські націоналісти, закидаючи французькому урядові недодержання обіцяної допомоги уряду. За другу бомбу відповідальність взяла група французьких терористів під назвою „Французькі революційні бриґади". Ця бомба теж була призначена для одного з дорадників французького президента.

Роман Рахманний

ДУМКИ НАД МОГИЛОЮ УКРАЇНЦЯ В РОСІЙСЬКОМУ МУНДИРІ

Коли у травні 1982 року в багатьох країнах Заходу дедалі голосніше лунали заклики миролюбних громадян припинити перегони озброювання, а зокрема ядерного, тоді в українському місті Ходорові львівської области вся громадськість приєдналася до голосіння однієї матері. Вона бо хоронила єдиного 19-річного сина — жертву московської агресії в Афганістані.

Ані той український юнак, ані його мати, ані його свояки і приятелі не мали будь-якого відношення до внутрішніх справ Афганістану. Для них байдуже було, як і коли афганці розв'яжуть свої внутрішні соціяльно-економічні та політичні спори... Адже вмішування у внутрішні справи будь-якої країни — це злочин аґресії, що його офіційно засудило організоване людство у структурі Об'єднаних Націй.

А втім, більшість українців і українок знали і знають, що навіть при певних внутрішніх неполадках у своїй країні афганці жили свобідніше, заможніше і повноцінніше, як вони — громадяни СССР на території України, окупованої росіянами.

Саме ці володарі, як і колись їхні попередники царі, погнали тисячі синів українських матерів у гімалайські гори, щоб і там встановити російське правління. Мовляв, чому вони — афганці ще й досі вільні та не є визволені москалями. Погнали туди й 19-річного ходоров'янина: здобувати для Москви міста, містечка й села, долини й гори Афганістану та навіть убогих, але вільних афганських пастухів перетворювати у сумирних рабів. Тож не з власної волі та й не за свої гріхи загинув він від кулі волелюбного афганця, для якого цей український юнак у російському мундирі був тільки „росіянином-наїзником".

Історія повторюється

Тарас Шевченко гіркими сльозами оплакував подібну смерть свого приятеля у подібній царській аґресорській кампанії. Вогненними словами Шевчено засуджував російський імперіялізм і виразно твердив, що його приятель загинув на Кавказі „не за Україну, а за її ката...".

Знаючи, що чим більший буде опір кавказців, тим більших втрат матимуть українці у російських мундирах, Шевченко все ж таки закликав кавказців до самооборони: „Борітеся — поборете!" Для Шевченка в тій ситуації важливіший був принцип свободи для всіх народів і їхнього права на свою державу, якщо вони за цю державність активно борються. При тому Шевченко був певен одного: українці зазнавши болючих втрат у московській імперіялістичній війні врешті усвідомлять потребу самооборони і відмови від підтримки для Москви.

Ці визвольні настрої, думи і державницькі концепції помалу наростали в післяшевченкові часи, щоб врешті з усією силою вибухнути 1917 року. Але світ тоді ще не розумів суті московського імперіялізму та не був готовий прийняти ідеї самостійної української держави.

Сьогодні ситуація дещо змінилася на краще. В ході визвольної боротьби і страшних втрат, що їх він зазнав у „довічному єднанні з росіянами", український народ усвідомляє це і відмовляється від того союзу. Та й сучасний нам світ помалу вивчає експансіоністську політику Москви і протиставиться їй.

Афганістан — переконливий доказ

Для Заходу московський наїзд на Афганістан — переконлива ілюстрація поєднання фальшивої миролюбної пропаґанди з аґресорськими плянами Москви. Для українців — це ще один доказ „смертоносної дружби", якою кремлівські можновладці ось уже 60 років обдаровують український народ. В обох випадках дедалі виразніше кристалізується думка: припинити офіційний, ніби законний ґеноцид в Україні, здійснюваний засобом примусової військової служби українців у загарбницьких війнах Росії!

У декількох країнах під промосковськими комуністичними режимами (у Східній Німеччині, в Угорщині й ін.) та навіть у самій Росії спонтанно виникли групи щирих миролюбців, які публічно закликають своїх співгромадян протиставитися надмірному озброюванню своїх держав, а зокрема ядерною зброєю. Органи безпеки СССР і тих держав уже переслідують цих щирих противників аґресивної політики своїх урядів. В Україні помалу оформлюється рух за роззброєння і зокрема за демілітаризацію української території з двох мотивів.

Поперше, український народ найбільшою мірою з усіх Москвою поневолених народів двигає матеріяльний тягар озброєння СССР. Плоди праці і ресурсів української людини пропадають на бойовищах Азії, Африки, Близького Сходу, де союзники Москви воюють в її інтересах її зброєю.

Подруге, український народ зазнає найбільших втрат у людях під час кожної аґресорської вихватки Росії, бо кількість українців у збройних силах СССР непропорційно висока на кож-

(Закінгення на стор. 3)

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про голосне літо

Ще кілька днів і закінчиться місяць липень, а з ним і половина т. зв. офіційного літа. Тож напевно більшість із шановних читачів вже мала час і нагоду побувати на лоні природи, за якою так усі тужимо впродовж довгих місяців життя серед мурів великих міст.

Яка краса і насолода положитися у тіні дерев, чи — хто краще любить — у проміннях сонця над водою і прислухуватись до шепоту вітру, шелесту листя чи плюскоту хвиль. Чи справді так воно є? Може так і було у наших мріях, але не у цьогорічній дійсності.

Присядьте лишень десь, щоб вслухатись у тишину природи, а почуєте не один, а десятки голосів. Шумлять, падаючи з дерев, лялечки „циганських нетлів", бринять різні-прерізні роди мух, тоненько гудуть біля вух пакосні комарі. Ваша туга за спокоєм, ваші мрії про насолоду природою починають з кожною годиною меншати. Бо як тут і радіти красою літа, як приходиться без перерви боронитися від атаки всіх його голосних мешканців?

Повні укушень і втомлені вимахуванням руками від пакосних літаючих комах, вкінці піддаєтеся і вицофуєтеся з поля бою до кімнати літнього мешкання. Все ж залишається вам ще спокій, що його дає добра книжка і здоровий сон. Але так вам тільки здається. У тишу ночі, яку не перебивають міські звуки підземки, авт чи літаків, вкрадається інший звук — пільна миша, а може вивірка старається прогризти десь зовсім близько кусок дерева, а далі цвіркун розпочинає свою дзвінку і безконечну пісню. Починаються розшуки за милим голосним товаришем вашого відпочинку по усіх кутках кімнати, але дарма. Десь добре він заховався, бо тут, у літній природі, його місце, а не ваше.

Втомлені безконечними атаками на ваш спокій, стверджуєте ще раз добре вам знану істину, що людина і тільки людина є причиною всього, що діється. Ось саме двадцять років минуло від часу появи славної книжки Рейчел Карсон „Мовчазна Весна". Вона зовсім слушно звернула увагу на небезпеку хемічних засобів, які уживали у природі. Книжка грозила людям мертвою мовчанкою в природі, яка наступить у наслідок надуживання хемікаліями. У висліді ми її послухали і тепер падаємо жертвою власної обережности. Боялися „мовчазної весни" — тепер маємо голосне літо.

О-КА

Михайло Кучер

ЮҐОСЛАВІЯ ТА ЇЇ ДИСИДЕНТИ

На Заході вже багато відомо про дисидентський рух у Совєтському Союзі та сателітних країнах. Про дисидентів у Юґославії незрозуміло мовчать. Переважає думка, що більшість політичних в'язнів Юґославії — симпатики Совєтського Союзу, або хорватські сепаратисти, які мріють про самостійність Хорватії.

У 1948 році, коли Тіто порвав із Сталіном, Захід економічно, а тим самим і політично почав підтримувати Юґославію — як першу комуністичну країну, але незалежну від Москви, державу. Тому демократичний Захід дещо запаморочений самостійністю Тіта, примкнув очі на те, що справді ділось і діється в Юґославії. Тільки непоінформованістю Заходу можна пояснити те, що радіостанція „Вільна Европа" виключила ту країну з числа своїх „слухачів". А на думку дисидентів Юґославії, радіопересилання „Голосу Америки" майже не відрізняються від партійних передач Юґославії.

Колишній президент ЗСА Джіммі Картер у привітальній промові назвав Тіта „героєм і символом свободи". (Приїзд Тіта до ЗСА 1978 року). Президент Картер не знав про справжній стан Юґославії й про велику кількість там інакшедумаючих. Юґославські дисиденти після привітальної промови президента Картера перестали звертати увагу на ЗСА.

Тому сталося дивне — після Гельсінкських угод Юґославія стала єдиною европейською країною, де ніби шанують права людини. Тим часом Юґославія, невеличка, бідна країна, в якій киплять невидимі духовні процеси і де, можливо, формується будуччина комуністичного руху у цілому світі.

У СССР тиск тоталітарної диктатури такий великий, що на вирішення конфліктів там просто нереально чекати.

В Юґославії провадиться боротьба за демократизацію, за вільне слово, за децентралізацію економіки, а все це виразно не подобається Москві.

Західня частина Юґославії — католицька, східня — православна. Юґославія крім того має клопоти економічного характеру. На півночі країни промисловість стоїть на европейському рівні, а на півдні — азійська нерозвиненість.

Відштовхнувшись від совєтського сталінізму, Юґославія повільно і не завжди добровільно повертає в бік дуже обмеженої демократії. Країна стоїть на межі двох ворожих культур і соціяльних систем. Можливо, перед Юґославією історія поклала завдання показати шлях у будуччину комунізму.

Приклад Польщі, Мадярщини і Чехо-Словаччини показав, що в підсовєтських країнах неможливий радикальний рух до демократії. Так буде доти, поки не наступить зміна в самому СССР.

Є дивна структуральна подібність між Юґославією і СССР. Юґославія, ніби мікроорганізм цілого Совєтського Союзу. Обидві країни прийшли до життя після Першої світової війни. Але роки 1953 по 1956 — хрущівська неповна десталінізація — в Юґославії оформилася як кінець радикального плюралізму та ув'язнення на довгі роки другої в державі і партії значенням людини — Мілована Джіласа.

В Юґославії живуть чотири слов'янські народи і неслов'янські менщини. На Заході витворилося враження, що головна проблема — це конфлікт між сербами і хорватами. Числом сербів найбільше і вони грають ролю росіян в СССР. Серби — спадкоємці візантійської культури, але без західньоевропейської школи розуміння природи права. Таку школу мають хорвати. Тому в Юґославії маємо конфлікт двох культур — західньоевропейської (католицької) та східньоевропейської (православної). Спрощено можна сказати, що хорвати є проти співжиття в одній державі із сербами. Але Юґославія — як ідеал держави — походження хорватського і поділ країни неможливий. Хорватам властивий демократичний правовий устрій західньоевропейського типу, а сербам приписується всі гріхи комуністичної системи.

Об'єднана Юґославія можлива тільки як авторитарна, а не демократична держава. Тут „правда" по боці сербів. А вирішити клопоти Юґославії може тільки національна демократія.

Юґославія під загрозою соціяльно-політичних конфліктів протрималася до початку Другої світової війни, аж поки її не розчавила Німеччина. Нова Юґославія була основана на понаднаціональній ідеї, тим разом комуністичній, але комунізм в Юґославії вже видихався. Справа тут в тому, що Юґославія не може довго існувати без понаднаціональної ідеї. Що ж може прийти на зміну? Хіба ідея демократичного плюралістичного соціялізму. А він колідує з однопартійною системою з кількома національними комуністичними партіями. Тільки справжня свобода може об'єднати країну.

Боротьба із сталінізмом не була наслідком народного руху до демократії. Таку боротьбу вели верхи партії,

(Закінгення на стор. 4)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

„А Я ТОБІ НАВПОПЕРЕК..."

Стаття Романа Рахманного п. з. „Два узбіччя української суспільної гори", опублікована в „Свободі" ч. 119 з 26-го червня ц. р. зажурила напевно не одного українського сеньйора, читача „Свободи", включно з нижчепідписаним. Про те, що сеньйори назагал не втішаються повною скалею вітальних сил знаємо добре всі. Статистика показує, що майже 75 відсотків сеньйорів мають щонайменше одне, два фізичні недомагання. Культурна частина американського суспільства, знаючи про це, старається всіма можливими способами охоронити сеньйорів перед пригноблюючим закінченням їх життєвого шляху. Індивідуально і зорганізованим способом, приватно і урядово стараються допомагати сеньйорам, котрі з тих чи інших причин самі не можуть справитись зі своїми щоденними турботами, охороняють перед звихненим поглядом та неправильним підходом до проблем старших віком людей і до них самих.

Автор статті „Два узбіччя української суспільної гори" може й мав якусь реальну підставу схарактеризувати так принизливо деяких наших сеньйорів, активних в українському громадському житті, порівнюючи їх до розбриканих, впертих „півторарічних хлопчиків і дівчаток". Одначе трудно погодитися з таким, „анонімово-узагальнюючим" твердженням про мниму, перверсійну поведінку наших „дуже заслужених-середньо заслужених-менше заслужених" і тих, що недавно вирішили заслужитися перед своєю громадою українських сеньйорів, котрі „вже досягли пенсійного віку, мають надто багато вільного часу і гарантований прожитковий прибуток". Не переконливим є також погляд, що наші сеньйори не допускають до вирішального голосу „молодших діячів". Якщо дійсно наші сеньйори-активісти перемагають молодих діячів в змаганнях за провідне місце в нашій громаді, то належить їм за це похвала і пошана. Далі, коли ми уважаємо пенсіонерів за людей вповні матеріяльно забезпечених, то наші матеріяльні життьові стандарти-вимоги є далі дуже архаїчні. Правдиві американці зараховують усіх пенсіонерів до кляси „бідняків" і тому дають їм, чи намагаються дати всякого роду матеріяльну допомогу включно з „даровим сиром".

Один з американських спеціялістів від геронтолоґії висловив недавно більш сприятливий погляд про

(Закінгення на стор. 4)

У 25-ЛІТТЯ ФКУ

(Слово проф. Ігоря Шевченка виголошене на Гарвардському Вечорі, 12-го червня 1982 року у Ню Йорку, для відзначення 25-ліття Фонду Катедр Українознавства)

II

Водночас між п. Хемичем і п. Тарнавським з одного боку та нами в Інституті з другого боку існує повне довір'я і взаємна пошана. Фонд Катедр Українознавства виявляє готовість допомогти, сполучену з досконалим невтручанням у наукові справи, що ми щиро доцінюємо.

Існує також взаємозв'язок іншого роду. Він існує між фондом та Інститутом з одного боку та українською громадою в Північній Америці з-другого, і я б хотів присвятити йому сьогодні кілька думок. Можу собі уявити, що провідні члени нашої української громади ставлять собі таке ось питання. Приймаючи, що метою освіченої частини цієї громади є сприяння українській справі, чи підтримка гарвардської україністики є найкращим можливим заінвестуванням її ресурсів? Це дуже істотне питання. Питання за три мільйони сімсот долярів. Тому що я професор, а не політик, не дам вам відразу заспокійливої відповіді. Попрошу вас радше поміркувати разом зі мною кілька хвилин над цією справою. Взаємини між суспільством і наукою-складні. Наука, звичайно, не існує в порожнечі. Існує залежність науковців від суспільства, але адміністратори бачать цю залежність інакше, ніж науковці. Кілька днів тому ректор Бок видав книжку під заголовком „Поза Вежею зі слоневої кости". Громадська відповідальність модерного університету". Науковець з другого боку міг би мати охоту написати книжку під заголовком „У підніжжю вежі зі слоневої кости. Відповідальність громадськости перед модерним університетом". Науковець відчуває, що надто пряме узалежнювання науки від бажань суспільства і закликання науки до реагування на актуальні й мінливі вимоги цього суспільства обертається проти первісної мети суспільства, якою є допомога науці. Науковець боїться, що такі вимоги можуть вести, до звироднїння науки. Це відноситься до зв'язку між наукою і політичною діяльністю, навіть найбільш похвальною. Правда, можна легко пригадати імена великих мистців і професорів в недавній історії України та її сусідів, які діяли як політики. Приходять тут на думку імена Грушевського, Падеревського і Масарика. Але мусимо пам'ятати, що ці люди погодились на політичну діяльність після здобуття міжнародної слави шляхом чистої науки або чистого мистецтва. Мусимо також пам'ятати, що в'язання ролі науковця і політика може бути наслідком нездиференційованих браків і поділу праці внутрі недорозвиненої еліти. Українська еліта в діяспорі достатньо дозріла, щоб дозволити собі на такий поділ праці, щоб припоручити деяким своїм членам присвятити себе всеціло науці і запевнити їм свою підтримку.

Твердж, що в українському випадку чиста наука, яка відповідає найвищим світовим вимогам, є нашою найкращою політичною зброєю в боротьбі за володіння людським мисленням, засобом змінювати спосіб, у який нас сприймають чужі еліти. Це сприймання, з якого ми невдоволені, триває вже 250 років, десять разів довше, ніж наш Фонд Катедр Українознавства, і не можна його змінити за кілька років закидами ні навіть прямими повчаннями. Дам вам два приклади того, що маю на думці. Один мій колеґа вчений світової слави, удостоєний двадцятьма почесними докторатами, спитав мене колись про різницю між українською та російською мовами. Вислухавши мої пояснення, він сказав приязно: „Маєте повну рацію. Я завжди вірив, що є різниця між малоруською і великоруською мовою". Але якщо під час наших частих зустрічей я кажу цьому вченому щось, чого він не знає, про слов'янську етимологію чи культурну історію Візантії, він стане асоціювати відповіді зі мною з Українським Інститутом, а Український Інститут радше з Україною, ніж „Малоросією". Інший приклад: одна моя американська студентка, тепер професор в районі Клівленду, каже мені, що ніколи не пропускає оголошень у „Harvard Gazette" про щотижневі семінари в нашому інституті. Робить це тому, що збудила в неї подив різноманітність семінарних тем, від походження хозарів через пізній візантійський Ренесанс по історію торгівлі збіжжям в Одесі. Наш Український Інститут асоціюється їй з широкою візією минулого. До речі, пару днів тому її обрано одним із загальнодержавних директорів Товариства Гарвардських Випусників.

Звичайна річ, щоб бути ефективним, ми не мусимо звертати виключної уваги на теми периферійні для України, як Візантія, що якраз становить мою ділянку, або на далеке минуле України, зі шкодою для пізніших періодів. Ми повинні тільки змагати до найвищого рівня науки, вибирати науково виправдані теми і доручати їх найкращим спеціялістам. Ми повинні також дбати про те, щоб ці теми вивчались не в ізоляції, але в їхньому історичному контексті. Прикладом є проєктована книжка про голод на Україні, над якою тепер працює професор Конквест. Пляни професора Конквеста він найкраще висловив сам. Процитую його останній лист, датований 27-го травня цього року:

„Україна є в великій мірі центральною темою цієї книжки. Буде „окремий розділ" про культурну частину на Україні у зв'язку з наступом на селянство. Але головна тема, розповідь про події під час головного терору буде принаймні в 90% присвячена Україні (а більша частина решти буде присвячена Кубані). Звачайно, як самі кажете, треба належно розвинути контекст колективізації як цілости, для цілого Совєтського Союзу. (Тут знов, література про депортацію куркулів, в слід за якими треба сягати на Далеку Північ і деінде, рідко деталізує, чи вони українці, чи ні, щоб подати тільки один приклад). І, нічого й казати, що мусить бути розділ про марксистсько-ленінську догму, яка стояла за цим усім, та про політичні рішення в Москві, які дали такий саме остаточний вислід. А це неминуче виходить поза рамки України.

Думаю, що можна буде розвинути ці теми з належним підкресленням, як Ви підказуєте, центральної України".

Гарвард є макрокосмосом. У цьому макрокосмосі наш інститут належить до інтелектуально збудливих середовищ. Наші семінари й доповіді притягають різноманітну і широку авдиторію з цілого університету з огляду на наш широкий підхід до обговорюваних тем і тому, що наш вибір співробітників і доповідей залежить від компетенції,

(Закінгення на стор. 3)

У 25-ліття ФКУ

(Закінчення зі стор. 2)

а не національности. Українська наука в нашому розумінні — це ця частина світової науки, яку розвивають українці або науковці якогонебудь походження, що працюють над українськими темами. Наша наука не є чимось спеціяльним, що находиться поза головною течією світової науки.

Такі засади керують нами в праці нашої археографічної комісії, яка плянує видання давніх і модерних джерел до історії української території. Такі засади керують нами в виборі семінарних тем. Такі засади визначують редакційну політику журналу „Harvard Ukrainian Studies," який починає бути відомим у цілому світі й якого число під заголовком „Евхарістеріон" на пошану директора нашого інституту, проф. Пріцака, є не тільки відданням належної широті його наукової діяльности, але й ланкою між нашим осередком та науковою громадськістю в світі. Врешті такі засади керують нами в наших публікаціях книжок, серед яких найновішим імпозантним прикладом є „The Origin of Rus" — професора Пріцака про скандинавську Північ та кочовий степ.

Треба нам тепер вернутись до питання, яке я поставив раніше. Чи підтримка українського наукового товариства в Гарварді є найкращим заінвестуванням ресурсів нашої громади? Мушу залишити відповідь на це питання вам. Можу вам тільки сказати те, що сам відчуваю. Відчуваю, що чиста наука бездоганної якости є найкращою культурною пропаґандою справи, особливо якщо наша наука доходить до еліт. Наша наука доходить, бо маємо діло зі студентами, які будуть майбутніми лідерами в Америці, і з колеґами, які самі є лідерами й які готують майбутніх лідерів. В цьому сенсі можна було б нас прирівняти до християнських апологетів II сторіччя. Ці апологети розуміли, що християнське послання, щоб увінчатись успіхом мусить бути прийняте не тільки масами, але також найвищими верствами поганського суспільства. Новітні історики твердять, що цей підхід, тобто звернення до витончених поганців, включно з імператором Авреліем, у великій мірі спричинилось до ранньої перемоги християнства на світі. При вашій допомозі можемо надіятись на подібний успіх.

За двадцять п'ять років свого існування Фонд Катедр Українознавства, ведений Степаном і Марією Хемичами, завдяки їхній візії, самовідреченню та здібності запалювати уяву освічених елементів нашої громади, зібрав три мільйони сімсот тисяч долярів. Метою збірки, — як подавала брошурка з 1976 року, було три мільйони вісімсот тисяч долярів. Чи це значить, що мусимо зібрати тільки ще сто тисяч долярів і розв'язати Фонд Катедр Українознавства? На щастя для нас, для працівників Фонду і для духу щедрости української громади так справа не стоїть. Українські студії у Гарварді є здоровою рослиною, але вона ще вимагає догляду. За моїми оцінками ще десять років дальшої наукової діяльности, підтримуваної доброю збіркою фондів, закріпить нас на постійно — україністика не буде більш екзотична в Гарвардському городі, ніж романістика або германістика. За десять років зможемо вижити, як треба, і без посторонньої допомоги. Збіркова акція звичайно, буде продовжуватися. Якщо Гарвард далі збирає гроші після майже 350 років існування, здається розсудливим, щоб і ми робили це саме після всього 35 років діяльности.

Щоб відзначити цей вечір і славну нагоду, що зібрала нас усіх тут, друзі і шанувальники Степана і Марії Хемичів не могли придумати кращого способу віддання їм пошани і відплати, як пропозицію встановлення спеціяльного українознавчого Фонду Хемичів.* Цей фонд мав би одне з кількох практичних завдань. Можна було б його вжити на покриття матеріяльних потреб Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету, яких не забезпечує його теперішній бюджет. Можна було б його вжити на підтримку дослідів або на запрошування доповідачів з дисциплін, не включених у теперішні три українські катедри. Маю на думці релігієзнавство або суспільні науки, які не належать до категорії літератури, історії та мовознавства, але займаються темами, що здаються важливими членам української громади. Одначе цей фонд матиме також духову ціль: встановлення тривалого зв'язку між прізвищем Хемичів і наукою про Україну.

Останнім завданням, яке мені залишається, є підняти тост за здоров'я Степана й Марії Хемичів, п. Тарнавського та працівників Фонду Катедр Українознавства різних осередків і побажати їм успіхів у праці над розпалюванням уяви нашої громади. Попрошу також Хемичів і працівників Фонду Катедр Українознавства підняти разом зі мною тост на честь зібраних тут чільних членів української громади, які є добірними речниками 10,000 жертводавців для української наукової справи за останні 25 років. У всіх майбутніх історіях науки завжди існуватиме розділ про ваш відгук на заклик Хемичів і про вашу допомогу українській науковій справі.

* Цей фонд названо Ювілейним Даром ФКУ (англомовний відповідник: Ukrainian Studies Fund Anniversary Endowment).

Козацький похорон св.п. полк. П. Смородського

Рідіють ряди останніх з Моґікан. 1-го квітня ц.р. відійшов на Божу правду полковник Української Армії Петро Володимирович Смородський, залишивши у смутку дружину Ольгу Олексіївну, сина Мирослава, внучку Олю та вже небагатьох близьких побратимів.

3-го й 4-го квітня при участі численної жалобної громади відправили панахиди в похоронному заведенні Бурнадза в Пассейку, Н. Дж., о. митрат Білинський, парох місцевої української католицької церкви св. Миколая та о. М. Пахолок, настоятель православної церкви в Кліфтоні, Н. Дж.

Під час молитов священиків при труні стояла почесна варта, черґуючись — полковник П.С. Зілинський, сотник Петро Войновський, полковник Іван Винник, сотник Поліщук, старшини Поліської Січі, старшини Українського Вільного Козацтва. Труна була покрита національним прапором Буковинського Куреня.

Після панахид на прохання родини промовляли полк. П.С. Зілинський, сот. П. Войновський, сот. Поліщук й інші.

На присутніх зробило велике враження увага й достойна пошана для воїна Української Армії всіх періодів нашої державної незалежности. Перед маєстатом смерти для признання заслуг покійного вся українська громада шанобливо схилила свої голови.

Св.п. полк. Смородського прощали не тільки українці, а й американці. В домі Смородського щиро гостили сусідів і приїжджих на похорон приятелів. І хоч печать смутку лежала на обличчях усіх, але кидалось в очі опановане захования родини: вдови Ольги Олексіївни, сина Мирослава і внучки Олі.

П'ятого квітня вранці у православній церкві в Кліфтоні була відслужена Божественна Літургія з відданям останньої пошани спочилому. Численні українці й американці проходили коло спочилого воїна Петра з побажанням йому стати по правій стороні в Царстві Небесному. При кінці церемонії о. Мирон заінтонував славнозвісне „Видиш, брате мій", а присутні прилучилися до співу.

І так тихо, без дзвонів, їхала похоронна валка попри Церкву-Пам'ятник на кладовище в Бавнд Бруку.

При відкритій могилі чекало вже багацько народу, прийшли й приїхали з околиць. І знов молитви, завершені Богослужбами і традиційними відправами.

Над могилою промовляли: сот. Войновський, котрий насвітлив багатогранну діяльність спочилого як воїна й громадянина, потім сот. Поліщук і особистий осаул св.п. отамана Т. Бульби-Боровця. Від представника запорожців на прощання востаннє пролунало гасло: „З Хрестом і мечем! Козак один у полі й той воїн!". Десь здалека заграли останній салют воїнові, й труну опустили в чужу приязну землю вільної Америки. Не на батьківщині, а тут буде спочивати полковник українського війська.

У церковній залі відбулася тризна з участю о. М. Пахолка під проводом сот. Войновського. Сердечно згадували покійного побратими та співробітник „Самопомочі" д-р Ничка, виступало й жіноцтво. Всі своїми словами плели вінок на славу покійника. Трапеза пройшла за звичаєм традиції рідних земель по Божому й людському.

Про життя полк. Смородського багато говорили, але основне — військове, мало освітлено. Та й тяжко вповні передати. Отож коротко: св.п. полк. Петро Володимирович Смородський походив зі старого козацького роду. Він був кадровим старшиною колишньої російської армії, перейшов усю першу Світову війну, як бойовий хоробрий офіцер. В 1917 році перейшов до Української Армії й безперервно служив Україні за часів УНРади, Гетьманщини й Директорії УНР. Добре вихований, обов'язковий, точний у виконанні наказів, чесний, вимагаючий до підвладних, але й вибачливий, коли треба. Запобігливий у житті, працьовитий, вмів пристосуватися до обставин і приймав те, що можна було взяти від життя. Довелось мені зустрічати колишніх козаків Поліської Січі й усі відзивались про свого начальника Штабу з великим признанням і пошаною. А впертість його у боротьбі показує один з епізодів: в липні 1919 року в Проскурівській операції большевики прорвали фронт і відрізали багато частин. Полковник Смородський разом зі своїм Начальником Штабу (оперативна частина) ген. М. Капустянським пробивались пішки до м. Дунаївці. Ген. Капустянський був так знеможений, що не міг далі пересуватися. Тоді полк. Смородський силою тягнув його далі, відстрілюючись від ворога, з останніх сил дібрався до позицій 7-ої Запорозької дивізії й урятував себе й свого зверхника, бо був сильний духом та завзятим.

Слід підкреслити й родинні відносини. Добрий сім'янин, відданий і взірцевий батько. Дбав про наслідство роду й добро сина, свідомого українця, котрий, маємо надію, не раз допоможе нашій справі.

Полк. Петро Содоль-Зілинський

Думки...

(Закінчення зі стор. 2)

ному рівні: вояцькому, підстаршинському, старшинському, генеральському та адміністративно-технічному.

Підтримка з цього боку

Тому правильно вчинили молоді американсько-українські патріоти із студентської організації ТУСМ, зорганізувавши помітну демонстрацію перед будинком Об'єднаних Націй саме за демілітаризацію української території та виведення з України російських військових частин, зокрема ракетної зброї.

Чому? Бо ні вони — демонстранти, ані їхні брати й сестри в Україні не хочуть того, щоб в ім'я інтересів Кремля Україна стала „атомною пустелею" під час якогось світового воєнного конфлікту. Та й не хочуть вони і того, щоб сини і дочки України страждали і гинули в російських мундирах на бойовищах Афганістану чи будь-якої іншої жертви кремлівської експансії.

Ювілейний концерт УМІ в Ірвінґтоні

Група учнів Галі Клим після ювілейного концерту 13-го червня ц.р. в першому ряді (зліва): Рамана Бакун, Рома Худьо, Віра Фарміґа, Мелянія Бонакорса, Христина Рак Бравн, Тамара Бабюк, Мірям Худьо, Марія Цяпка; другий ряд (зліва): Рута Гопалюк, Галя Клим, Аполлон Григорович. Нема на фото таких виконавців: Христина Бонакорса, Віктор Фарміґа, Надія Дац, Ія Дац.

Фота: Дора Рак

Галя Клим відзначує учнів, що вперше грали на концерті: (зліва): Тамара Бабюк, Христина Рак Бравн і Марія Цяпка.

(Д. Рак). Заокругленими роками маркує українська еміґрація в ЗСА з періоду після Другої світової війни працю своїх організацій, установ, шкіл. Деякі діють по 25 літ, інші вже дійшли до тридцяти літ. Це дає нагоду підсумувати пройдені роки і запрезентувати публиці свій дорібок та осяги на спеціяльних святкуваннях бенкетом, концертом, чи академією або конференцією.

Такий характер мав цьогорічний концерт учнів Українського Музейного Інституту, Відділ в Ірвінґтоні, відзначуючи тридцятиліття цієї важливої культурної установи за час від оснування в 1952 році до 1982 року. Огляд пройдених літ Відділу в Ірвінґтоні, що існує самостійно від 1968 року, дала Галя Клим, директор і вчитель Відділу.

Концерт відбувся 13-го червня 1982 року в Народному Домі в Ірвінґтоні, з участю 14 учнів різних кляс, при чому в програму входили передусім твори українських композиторів, давніших і сучасних: В. Безкоровайного, В. Грудина, З. Лиська, І. Недільського, А. Омельського, Ю. Оранського, І. Поваличека, Р. Савицького, І. Соневицького, М. Фоменка.

Протягом минулих трьох десяток літ зорганізовано заходом відділів УМІ в Нюарку і Ірвінґтоні ряд музичних імпрез і концертів та пописів з ініціятиви Г. Клим і при участі її учнів. Пам'ятні ориґінальністю задуму є „музичні вечори": Вечір Вальсу (1958), Шопенівський (1960), Дебюссі (1962) та музичні імпрези для дітей: Попис-маскарада (1955), „Бунт ляльок" (1960), і Чайний вечір" (1961) для зустрічі учителів Інституту з громадянством. Окремо відзначено 50-ліття смерти Миколи Лисенка (23-го грудня 1962), вшановано двічі пам'ять Василя Барвінського — в першу річницю смерти 31-го травня 1964 року та опісля в 1974 році в десяту річницю.

Завдяки тому, що мистецьке зацікавлення Галі Клим не обмежується до музики, а сягає у всі мистецькі ділянки, а зокрема її замилування до поезії дало спонуку до влаштування „Вечора української музики і поезії" (22-го грудня 1968), де музика українських композиторів сплелася гармонійно з мистецьким словом визначних українських поетів у виконанні її учнів та членів молодечих організацій — Пласту, СУМА і ОДУМ. Незвичайну ціль мав знову ж концерт Відділу 3-го грудня 1972 року, для зібрання фондів із спеціяльним гуманітарним призначенням. Зрештою, часто прихід із цих імпез призначувано на громадські культурні цілі.

Велику увагу приділяє Г. Клим у програмі навчання клясичним композиторам давніших періодів, а також і сучасних, зокрема тим, що в своїх творах користуються українською музичною тематикою. Недавній концерт (1981) для відзначення століття народження Белі Бартока, мадярського композитора (1881 - 1945), включав його фортепіянові мініятюри у виконанні учнів кляси Г. Клим.

Досі біля 105 дітей навчалося у клясі Галі Клим, а в цьому році 15 учнів користають з фахового знання цієї вчительки-ентузіястки і пропаґаторки творів українських композиторів. Річні пописи дають нагоду оцінити поступ учнів, а більш заавансовані беруть участь у конкурсах і фестивалях американських музичних установ: Асоціяції музичної освіти, Фундації концертового мистецтва, і стейтової філгармонічної симфонії, здобуваючи гарні осяги. Навчання в ірвінґтонськім Відділі УМІ обіймає також клясу теорії музики, при чому научні матеріяли опрацювала Галя Клим, включаючи й англійську термінологію, потрібну учням в дальших студіях.

Учні Відділу грають на місцевих імпрезах своїх парохій і шкіл та виступають на концертах і академіях як солісти або акомпаньятори. Декілька абсольвентів Відділу продовжують музичні студії у вищих американських музичних школах, куди їм промостило дорогу знання, набуте в українській установі, а деякі, закінчивши навчання увійшли в американський музичний професійний світ. За тридцять років підросла вже й друга ґенерація і в Г. Клим навчаються діти її колишніх учнів.

УМІ є одною із важливіших культурних установ на службі української спільноти. І як пише Г. Клим у статті „У тридцятиліття УМІА" (Свобода, 8-го червня 1982), „УМІ засновано з метою дати нашій дітворі й молоді українське музичне виховання, тобто познайомити з українською музичною творчістю, защепити розуміння і любов до неї, щоб винести її опісля гідно в широкий світ".

Концерт в тридцятиліття УМІ в Ірвінґтоні пройшов успішно, даючи вдоволення учительці і учням, що вложили багато праці в підготовку, а публіка, коло 100 осіб, нагородила молодих виконавців оплесками.

На закінчення учні передали Галі Клим китиці квітів, а комітет батьків гостив гостей перекускою. Сцену прикрасила емблема УМІ з тридцяткою у мистецькім виконанні Федора Луцишина.

В „ОЗЕРЯНАХ" ВІДБУДЕТЬСЯ ВИСТАВКА Л. ГУЦАЛЮКА

Ґлен Спей, Н.Й. — На протязі місяця серпня, у своєму літньому ательє в „Озерянах", біля Ґлен Спей, Н.Й., видатний маляр Любослав Гуцалюк виставлятиме свої картини, здебільшого — французькі та українські краєвиди.

Інструкції щодо їзди: у Ґлен Спей треба їхати в напрямі Баррвілл, тоді скрутити в першу дорогу направо, після кемпу Локанда, і перша хата по правому боці–саме місце, де відбуватиметься виставка Л. Гуцалюка.

ПРЕДСТАВНИК ІЗРАЇЛЬСЬКОГО ВІЙСЬКА поінформував, що 220 хлопців у віці від 12 до 15 років, яких схоплено в часі боїв у Ливані, передадуть чинникам Міжнародного Червоного Хреста, який постарається з'єднати їх якнайскорше з родинами.

Юґославія...

(Продовження зі стор. 2)

але методами властивими сталінізмові.

Небезпека диктатури в Юґославії досі жива, а демократичний Захід не підтримує демократичні сили в країні, тому вони гуртуються біля лівих в минулому антитітовських рухів.

Якщо Юґославія знову підпорядкується Москві, те скінчиться траґедією і розпадом країни.

Для людей із СССР Югославія — західня країна, але свободи в ній менше як це було в Польщі чи навіть Мадярщині. В Юґославії продають західню пресу, видають релігійну літературу, але країна однопартійна, комуністична, де найменший ухил — „ворожа пропаґанда".

Міт Леніна і жовтневої революції - найбільші авторитети. Виховання і освіта — комуністичні. Після розгрому 1966 і по 1971 роки періоду лібералізації, діяльність політичної поліції дуже побільшилася.

І все таки — хто вони юґославські дисиденти? Чому комуністична партія ними затривожена? Мілован Джілас є найбільшим представником інакшедумаючих в Юґославії. На нього мусіла врешті звернути увагу партія та видала величезну на 900 сторінок книгу п. з. „лібералізм від Джіласа до наших днів" 1978 року. У тій книзі Джілас — це реакціонер та „слуга капіталізму". Отже, нічого нового, совєтський стиль.

Інша частина дисидентів — це люди після в'язниці за ухил хорватського націоналізму. Вони розуміють, що поділ країни з так різним населенням практично неможливий. Вибір тільки один — якою має бути Югославія: тоталітарною чи демократичною.

Третя частина руху дисидентів — сербські ліберали, без виразного національного обличчя.

Четверта частина руху — це група професора Београдського університету із ліберальним марксистським журналом „Праксіс" (1975 рік). Ця група не виступила за політичний плюралізм, але створила перший юґославський самвидав.

Існує ще підпільна юґославська комуністична партія з двома фракціями просовєтською і прокитайською. Вожді обох фракцій відбувають двадцятилітню каторгу.

Джілас попередив Захід, що небезпека нового поневолення Юґославії Совєтським Союзом походить від теперішнього партійного і політичного апарату партії з метою затримати монополь влади. Для того партія може звернутися за допомогою до Совєтського Союзу.

Із підпільною комуністичною партією Юґославії пов'язана правда про концентраційні табори. Про такі табори в Юґославії не можна згадувати під загрозою арешту.

Немає сумніву в тому, що диктатура комуністів — це об'єднуюча сила багатонаціональної країни.

Дисидентів усіх відтинків об'єднує тільки питання демократизації країни та уникнення страшного зла — попасти під совєтську владу і втратити самостійність.

Тіто так довго тримався при владі, що залякав людей альтернативою — як не він, то втрата самостійности і Совєтський Союз. Завдяки кільком історичним обставинам Юґославія стала на порозі двох можливостей — перейти до демократичного плюралістичного суспільства, або потонути в тоталітаризмі.

Коли помер Тіто, замість трембіт вили фабричні сирени. Та невідомо чи сумували за покійним народи шести республік. Після смерти Тіта вийшла знову наверх незгода поміж сербами і хорватами, мусулманами і християнами, поміж заможними словінцями та бідними албанцями.

Під час XII з'їзду юґославської комуністичної партії на першому місці нарад опинилася проблема економічної кризи. Безробітних є 12 відсотків, інфляція — 45 відсотків. Закордонний борг-12 мільярдів долярів. Торговельний дефіцит рівняється одному мільярдові долярів. Побільшується торгівля із Совєтським Союзом. Прем'єр-міністрів на XII з'їзді партії сказала, що треба працювати чесно і старатися жити, не оглядаючись на короткореченцеві і дорогі закордонні кредити. В Юґославії переконані, що ЗСА своєю економічною політикою штовхають країну в бік Совєтського Союзу, який пропонує дешеві кредити. Існує велика економічна нерівність між республіками. Наприклад, хорвати в шість разів заможніші від албанців. Тому на юґославському ґрунті повторюється старий парадокс — демократичний Захід, зокрема ЗСА мають дати Юґославії такий великий кредит, щоб вона не повернулася обличчям до Совєтського Союзу. Фактично такий парадокс обертається у шантаж. За економічну допомогу Совєтського Союзу заплатить несвпівмірно велику ціну не тільки Юґославія, але і цілий демократичний Захід. Юґославія заплатить морськими базами і допомогою при знищенні Албанії. Тіто міг тримати разом складові республіки своїм авторитетом. Чи вдасться це без його авторитету, покищо невідомо.

Юґославія складається із шести республік. У країні є національна ненависть і ворожнеча. Комуністична партія не може побороти ворожнечі і ненависти. Забагато селян покинуло село і прийшло до міста без можливости нормально влаштуватися. Забагато студентів пішло на гуманістику, яка дає дисидентів. Постійно виникають етнічні конфлікти, які кінчаються пролиттям крови. Юґославія має 22 мільйони населення, шість національностей, п'ять мов, три релігії, дві азбуки і тільки 1.2 мільйона називають себе „юґославами", що відповідає совєтському народові, без етнічного ґрунту, без релігії, без історичної пам'яті.

Юґославія — це совєтська країна, де ролю „старшого брата" мають серби. Соціялістичний реалізм там в мистецтві існує. Існують заборонені теми. Наприклад, у Совєтському Союзі на списках у державних видавництвах — інших немає: є сто заборонених в літературі тем. У Совєтському Союзі знищено в таборах смерти, або розстріляно поверх шести сот (600) письменників, у тому десятки українців. Покищо не знаємо скільки знищено в Юґославії.

„А я тобі..."

(Продовження зі стор. 2)

старших віком людей на лікарському з'їзді в Ню Орлінс. Він в своєму рефераті сказав, між іншим таке: „Old people become crazy for three reasons: because they were crazy when young, because they have an illness, or because we drive them crazy".

На закінчення цього мого листа мушу признати, що всі статті Р. Рахманного, котрі появляються час від часу в „Свободі" читається з приємністю, і це вперше я уважав за потрібне висловити публічно свій відмінний погляд на справи порушені в статті „Два узбіччя української суспільної гори". Можливо, що і я заразився актуальною у нас тепер психозою „якої ти мені не грай, а я тобі навпоперек".

М. Аврамчук

Кергонксон, Н. Й.

ВІДОМА У ЦІЛОМУ СВІТІ СПІВАЧКА МАРІЯ ЄРІЦА, яку добре пам'ятають українці старшого покоління із Західньої Европи, померла у віці 94 років в Орендж, Н.Дж. Марія Єріца була чеського походження, але свою співочу кар'єру закріпила у віденській опері. Пуччіні запросив її співати головну партію в „Тосці", що й зробило її славною в цілому світі.

МІСТО НЮ ЙОРК ТЕПЕР ЗОВСІМ МАЄ ВСІ підстави уважатися фінансовим центром Америки, бо на підставі нововиданого рапорту з Бюра робітничої статистики, який оголошено у середу, 21-го липня, це вперше в історії міста кількість затруднених у фінансово-асекураційних і споріднених установах перевищила кількість затруднених у виробничому секторі міста. Семюель М. Еренгалт, регіональний комішенер, сказав, що перетворення економіки міста Ню Йорку і перехід її цілком у бік фінансовий відбувається тут у приспішеному темпі і Ню Йорк можна уважати фінансовим і бизнесовим центром не тільки ЗСА, але й світу. Фінансові підприємства такі, як банки, біржа, іншуранcові установи і бюра продажі нерухомого майна, перевищують тут легку і іншу промисловість кількістю затруднених працівників у них.

Великі успіхи скромної працівниці

Дев'ятнадцять років тому, 22-го червня 1963 року, мав приємність бути гостем на речиталі учнів-піяністів приватної студії молоденької учительки в Чикаґо Марти Стадник. Сам я не музикант, то й не міг написати рецензії з приводу показу успіхів тих учнів. Лише як звичайний слухач того, сказати б, показового концерту, я був захоплений, слухаючи його програму. Але як колишній учитель спостерігав педагогічну характеристику учительки, що показувала успіхи своєї праці. Кидалась в очі, перш за все, її спокійна певність при керуванні програмою. Приємно було бачити її особливу привітність до учнів, коли вона з ними говорила, і то тільки українською мовою. Постійна жвавість у рухах, дбайлива увага до поведінки учнів і навіть до їхнього одягу, а, нарешті, весь час усміхнені радісні очі й при тому надзвичайна скромність при репрезентації своєї праці та в промові до присутніх на залі — це була її характеристика.

Та минуло дев'ятнадцять років і ось 5-го червня ц.р. я знову побував на показі успіхів учнів тієї ж студії Марти Стадник. Вона їх учила або приймаючи у себе вдома, або в нанятій для того авдиторії в школі українознавства св. Володимира, в залежності від місць мешкання дітей та інших вигідних для них обставин. Тому, щоб провадити систематично навчання, учителька була не тільки працьовитою, але й дуже рухливою. Але любов до свого фаху у М. Стадник перемогла всі труднощі. А за ті дев'ятнадцять років вона ні в чому не змінилась, залишилась такою зі своїми педагогічними рисами, як ми її бачили в минулому. Її любов до музики зберігає свіжість її учительської душі та її молоді сили.

Цей показ відбувався в багатій частині Чикаґа, що нагадувала ніби розкішний парк, а сама заля, де відбувався концерт, нагадувала мені залю в якомусь замку чи в старовинній лісничівці. Дістався я туди на півгодини раніше і тому бачив, як М. Стадник приготовляла все необхідне перед показом успіхів своїх учнів. Дає розпорядження про належне освітлення сцени, перевіряючи кілька разів, сама старанно оглядає рояль і легенько витирає клавіші, щоб, бува, не було на них ані порошинки, дозволяє одному з малих учнів провірити своє уміння грати призначену йому в програмі річ.

Вже збираються учні й гурбою оточують свою, видно, що любиму учительку, щось з нею говорять, а вона мило й привітно їм відповідає, декому щось наказує, поправляє дівчаткам декому зачісочки чи погладить по їх убраннячку, а сама, як завжди, усміхнена й радісна. А ось підходить до неї її мама, принесла щось поїсти, бож вона від самого ранку була на праці — учила в школі українознавства, звідки приїхала просто на речиталь своїх студій і не мала часу чимсь підкріпитись.

Тим часом заля заповняється батьками та знайомими учнів, що ось показуватимуть, якими вони стали музикантами з-під руки п-і Марти. Ціла група учнів з учителькою фотографуються на пам'ятку про цей день. Учителька ще щось їм наказує і коротенька метушня вже утихла. П-і Марта коротким словом вітає всіх присутніх, дякує за увагу й приязнь, бажає приємних вакацій, що почнуться тепер і для її учнів.

Всі присутні, а в тому й учні, дістали друковані програми і показ успіхів минулорічного навчання. Учні почерзі виходять на сцену самі, відіграють свою точку з програми, вклоняються під рясні оплески авдиторії і сходять зі сцени. А їхня учителька в той час, як ангел хоронитель, стоїть збоку за сценою, спокійно слідкуючи, щоб все було в порядку. А все відбувалося точно, як було запроєктовано, навіть з абсолютним дотриманням часу, призначеного на той день. Точність початку концерту і своєчасне його виконування та закінчення були взірцеві. Остап Вишня зі своїми насмішками над українцями, що їх назвав „чухраїнцями", тут не мав би місця до свого попису.

Програма речиталю була досить широка й різноманітна, починаючи від коротеньких і легких до виконання точок, а кінчаючи складними і довгими творами.

Спочатку виступали менші діти, переважно ті, які училися грати лише перший рік, за ними виступали трохи старші своїм стажем науки, а під кінець пописувались уже ті, що їх можна назвати навіть майбутніми адептами мистецтва музики. Важливо буде зазначити, що всі учасники цього дитячого показового концерту грали без нот на пам'ять, навіть складніші речі. Це було доказом розвитку у них доброї музичної пам'яти, а це, безперечно, — результат наполегливого педагогічного поступування їхньої учительки.

Закінчився такий оригінальний по своєму задуму, по способу організації стараниям самої учительки та по своїй цілі концерт з досить широкою програмою. Завдяки дисципліні й порядку він закінчився за досить короткий час, менше ніж за одну годину. Це ж був іспит перед батьками з музичної науки їхніх дітей, який діти, а з ними і їхня учителька виконали блискуче. Концерт вдався знаменито радість і гордість, в першу чергу, для виконавців — учнів музичної студії Марти Стадник. Для самої ж учительки він приніс певно вдоволення за її незмінно жертвенну й щиру та завзяту працю по своєму покликанню. А з усього того, як можна було спостерігати, то найбільше були вдоволені численні гості, батьки й близькі знайомі виконавців концерту, наших майбутніх адептів музичного мистецтва, з яких уже й тепер можна б було створити готовий дитячий й молодечий ансамбль Українська Музична Молода Думка.

Ще глибші враження викликають успіхи М.Стадник, учительки співу в школі українознавства при соборі св. Володимира УПЦеркви в Чикаґо. Тут вона працює вже третій рік на запрошення колишньої директорки Лесі Дяченко-Кочман, також відомої у Чикаґо мисткині.

У неділю, 13-го червня ц.р., на Божественній Літургії, що її відправляв з притаманним йому надхненням настоятель о. протопресвітер Федір Білецький, взяв участь дитячий шкільний хор під орудою п-і Марти. Коли ми звикли звичайно чути на протязі всієї Богослужби спів мішаного парафіяльного хору, несподівано для нас зазвучала Господня молитва — „Отче наш" муз. Стеценка милими, ніжними дитячими голосами, і то так гарно, гармонійно на два голоси. А ще краще із більшим почуттям та голосніше й сміливіше той же дитячий хор проспівав в кінці Св. Літургії молитву за Україну — церковний гимн „Боже Великий Єдиний!".

Цей виступ шкільного хору, що його навчила Марта Стадник, був надзвичайно гарний, залишив у присутніх душевне піднесення і буде надовго пам'ятний.

Того ж дня в школі було відсвятковано закінчення шкільного 1981-82 року. З приводу того в мистецькій програмі того свята М.Стадник мала два виступи зі своїми учнями. Під її акомпаньямент учні 2-ої та 3-ої кляс проспівали: „Ку-ку!" муз. Вахнянина, „Марширують козаченьки", учні 6-ої та 7-ої кляс — „Запорозький двобій", а збірний хор від 4-ої до 7-ої кляс - „Пливе човен, води повен", „Взяв би я бандуру" (дуже рідкий спів на слова Лесі Українки) та „Як весело минає час". Успішне їх виконання було ще одним доказом заслуг Марти Стадник для української культури на чужині.

Антін Кущинський

АМЕИКАНСЬКА ФІЛІЯ ЯПОНСЬКОЇ ФІРМИ Міцуї була визнана судом винною за нелеґальне імпортування і продаж своїх сталевих виробів на американському ринку і погодилася заплатити 11 мільйонів долярів кари та суму 210.000 дол. за судові кошти.

✝ ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

ЮРКО ГУСЯК, член УНС Відд. 439-го ім. Є.Коновальця в Содбурах, Онт., померла 24-го квітня 1982 року на 84-му році життя. Нар. 1898 року в Зах. Україні. Членом УНС став 1941 року. Залишив у смутку дружину Елену, трьох синів Давида, Івана і Петра; шість внуків і п'ять правнуків. Похорон відбувся 27-го квітня 1982 року на Католицькім цвинтарі в Содбурах, Онт. Канада.

Вічна Йому Пам'ять!
В.Зацерковний, секр.

ОЛЬГА ПОБЕРЕЖНА (ЯЦІВ), член УНС Відд. 341-го ім. Ю. Головінського в Виндзорі, Онт. померла 24-го квітня 1982 року на 83-му році життя. Нар. 1899 року в Колинцях, пов. Товмач, Зах. Україна. Членом УНС стала 1958 року. Залишила в смутку сина Івана і сестру Марію Костюк, ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся на цвинтарі св. Альфонса у Виндзорі, Онт.

Вічна Їй Пам'ять!
Володимир Літинський, секр.

ЯРОСЛАВ ВАРИВОДА, інж. член УНС Відд. 175-го в Дітройті, Міч., помер 24-го квітня 1982 року на 64-му році життя. Народився в Україні. Членом УНС став в 1957 році. Залишив у смутку дружину Ірену, дочки Уляну і Ліло; сестри Ірену Дорощак і Оксану Салдит і брата Володимира з' родинами, та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 28-го квітня 1982 року на цвинтарі св. Ядвиги в Дітройті, Міч.

Вічна Йому Пам'ять!
Секретар.

ІВАН Г.РОБЕРТС, адвокат, Член УНС Відд. 158-го ім. Богдана Хмельницького в Брукліні, Н.Й., помер на 75-му році життя. Нар. 1908 року в Брукліні, Н.Й. Членом УНС став 1940 року. Залишив у смутку дружину Еву і три дочки: Барбару Вальзер, д-р Джон Дільон і Каролайну Мартин та ближчу і дальшу родину. Похорон відбувся 3-го квітня 1982 року на Укр. цвинтарі у Факс Чейсі, Філядельфія, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Управа.

МАРІЯ МИСЕВИЧ, член УНС Відд. 341-го ім. Ю.Головінського в Виндзорі, Онт., померла 15-го квітня 1982 року на 75-му році життя. Нар. в 1907 року в Берні (Моравія). Залишила в смутку мужа Михайла, дві дочки Вікторію Стодольну і Дороті Балга, 4-ох внуків і одну правнучку, сестру Стефанію Плевин і дальшу родину. Похорон відбувся 17-го квітня 1982 року на цвинтарі „Гевенлі Рест" в Виндзорі, Онт.

Вічна Їй Пам'ять!
Володимир Літинський, секр.

АННА БОЙЧУК, член УНС Відд. 324-го Т-ва „Мир" у Філядельфії, Па., померла 2-го квітня 1982 року на 69-му році життя. Нар. 1913 року в Україні. Членом УНС стала 1950 року. Залишила в смутку племінницю Айріс Балу. Похорон відбувся 4-го квітня 1982 року на цвинтарі в Морріс Вил, Н.Дж.

Вічна Їй Пам'ять!
Секретар.